

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. บทวิเคราะห์สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร :
รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2530.
- จามรี พิกักษ์วงศ์. รายงานการวิจัย การเปลี่ยนแปลงของชาวนา : การผนวกเข้ากับระบบ
เศรษฐกิจของหมู่บ้านเชียงใหม่. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2530.
- เจลิยว ฤกษ์รุจิพิมล. ความคิดของพาร์สันส์ว่าด้วยพฤติกรรมมนุษย์. วารสารสังคมศาสตร์
มนุษยศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน 2532) : 5-13.
- ช่อลัดดา ไรจน์ดำรงฤทธิ์. การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของลูกจ้างในเขตอุตสาหกรรมใหม่
จังหวัดระยอง : ศึกษาเฉพาะกรณี อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกับอุตสาหกรรมการแปรรูป
ผลิตผลการเกษตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- ณรงค์ ต่อสุวรรณ. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลง
ทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาชายฝั่ง
ทะเลตะวันออก : ศึกษาเฉพาะกรณี พื้นที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- นิยพรณ วรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. มปท., มปป.
- ประชุม โฉมฉาย. การพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย สังคมกับเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.
- ปรีชา เพื่อกคเชนทร์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพของชาวนาอำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- พ่องพันธ์ มณีรัตน์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- ผานิต รวมศิลป์. นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- พนม แฝงฤทธิ์. ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนอาชีพของชาวนาในชุมชนใกล้เคียงและชุมชน
ใกล้เคียง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2528.

รัตน์ ตรีตริงศ์โกศล. ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวด้านอาชีพของผู้รับบริการจัดหางาน : ศึกษาเฉพาะกรณีสตรีภาคเหนือ ซึ่งผ่านการฝึกอบรมและบริการจัดหางานจากกรมประชาสัมพันธ์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

สมภพ บุญาค. แนวคิดในการพัฒนาสังคมไทย : บทสรุปการสัมมนาประสบการณ์ แนวคิดในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายบริการองค์การพัฒนาเอกชน โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม, 2527.

สมภพ มานะรังสรรค์. ทางเลือกของแรงงานในภาคเกษตร. ใน ผาสัก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ (บรรณาธิการ), พลวัตไทย มุมมองจากเศรษฐศาสตร์การเมือง. หน้า 69-97. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สนิท สมัครการ. รายงานการวิจัยการตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพของชาวนาไทย. วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ ปีที่ 13 เล่มที่ 2 (เมษายน 2516) :

_____ . การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนส์ไตร์, 2525.

_____ . มนุษยวิทยา จิตวิทยาสังคม สังคมวิทยาพัฒนา : แนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร : เอราวัณการพิมพ์, 2523.

สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. ข้อมูลจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2535.

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา. ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2534.

_____ . ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2534, 2535.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529.

อารยะ ภูสาหัส. เงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ และทางเลือกของชาวนาไรที่ดินในการหารายได้สำหรับครัวเรือนในบ้านคลองฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

อาภิรา ชูเอฮีโร. การพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย. แปลโดย ไฉ จามรมาน และ สุรัชย์ ธรรมทวิกุล.

อัฉนา วัฒนานุกิจ. รายงานผลการศึกษาสถานสังคมเศรษฐกิจของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี,
2529.

ภาษาอังกฤษ

- Juichi, Suginozara. (ed), Villages in Thailand : Lanlaem and Nongkung.
Tokyo : Faculty of letters kobe University, 1982.
- Klausner, William J. The World and Nongkhon : Continuity and Change.
Journal of Social Sciences 3 (July 1972) : 121-132.
- Pelto, Gretel H., and Pertti J. Pelto. The Concept of Adaptation in
Biology and Behavior and Culture. Human Organization
48 (Spring 1989) : 14.
- Piker, Steven. The Post-Peasant Village in Central Plain Thai Socitey.
Asian Studies. New York : Cornell University, 1975.
- Turner, Jonathan H. The Structure of Sociological Theory. Illinois :
The Dorsey Prëss, 1974.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามในการศึกษา

เรื่อง

กลไกการปรับตัวของครัวเรือนภาคเกษตรที่มีสมาชิกทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านปากคลองบ้านโพธิ์ ตำบลคลองบ้านโพธิ์ อำเภอบ้านโพธิ์

จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อมูลทั่วไป สัมภาษณ์และสังเกตจากพ่อแม่ 10 ครัวเรือน

1. ชื่อ-นามสกุล
2. เกิดเมื่อ พ.ศ. ปัจจุบันอายุ
3. การศึกษาสูงสุด จบชั้นอะไร จากโรงเรียนอะไร ตั้งอยู่ที่ไหน
4. มีบุตร หรือผู้อยู่ในปกครองกี่คน/มีใครย้ายออกจากครอบครัวหรือไม่ ถ้ามีย้ายไปอยู่ที่ไหน
5. ปัจจุบันมีอาชีพหลัก/อาชีพรอง/อาชีพเสริมอะไรบ้าง
6. มีรายได้เฉลี่ยต่อปีในรอบปีที่ผ่านมา ประมาณเท่าใด/มีหนี้สินหรือไม่/ถ้ามี หนี้สินกับใคร
7. มีที่ดินกี่ไร่/เช่ากี่ไร่/ถ้าไม่มีต้องเช่าใคร กี่ไร่/อัตราค่าเช่าจ่ายแบบใด
8. มีสมาชิกในครอบครัวเริ่มทำงานโดยได้รับค่าจ้างตอบแทนกี่คน

ด้านอาชีพ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของพ่อแม่ 10 ครัวเรือน

1. อาชีพรับจ้าง อาชีพแรงงานในโรงงาน และอาชีพอื่น ๆ ที่เกิดจากการพัฒนาในเขตจังหวัดได้รับความนิยม และการยอมรับมากกว่าอาชีพเกษตรกรรม ทำนา
2. คนในหมู่บ้าน (วัยแรงงาน) ได้รับการชักชวนให้ไปทำงานในอาชีพอื่น ๆ นอกหมู่บ้านมากขึ้น
3. คนในหมู่บ้าน (วัยแรงงาน) ไม่ค่อยสนใจที่จะเปลี่ยนอาชีพ
4. ระหว่างอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา) กับอาชีพรับจ้าง แรงงาน มีความคิดเห็นอย่างไร ถ้าจะให้เลือกอาชีพสำหรับลูก ๆ

5. มีความคิดเห็นอย่างไรกับรายได้และการเสี่ยงต่อการขาดทุนของอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา)
6. ท่านสนับสนุนให้ลูก ๆ เลือกอาชีพแรงงาน, รับจ้างใช้หรือไม่ เพราะเหตุใด
7. เมื่อลูกไปทำงานโรงงาน ฐานะการเงินในครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง
8. ท่านวางแผนทางและอยากให้ลูกหลานของท่านมีอาชีพทำนาต่อจากท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด
9. ปัจจุบันชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านโดยส่วนรวม เป็นอย่างไรบ้าง ถ้าชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง
10. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับอาชีพแรงงานรับจ้างในโรงงาน

ด้านการปรับตัวทางสังคม สัมภาษณ์ความคิดเห็น/สังเกตจากพ่อแม่ และแรงงาน 10 กรณีศึกษา

1. ขนาดของครอบครัว
2. ลักษณะของครอบครัว
3. ความผูกพันในครอบครัวกับเครือญาติเป็นอย่างไร/เมื่อลูกไปทำงานโรงงาน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว แตกต่างจากเดิมหรือไม่ อย่างไร
4. บทบาทของพ่อแม่
5. ความคิดเห็นและการปฏิบัติของพ่อแม่/ต้องปรับตัวอย่างไรบ้าง ในเรื่องค่านิยมในการอุปโภค-บริโภค
 - การแต่งกาย
 - การกิน
 - การปลูกสร้างบ้านเรือน
 - การรักษาพยาบาล
 - การนันทนาการ
 - สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในครอบครัว

การปรับด้านเศรษฐกิจ สัมภาษณ์พ่อแม่-แรงงาน/สังเกตพ่อแม่-แรงงาน 10 กรณีศึกษา

- ลักษณะงานในท้องถิ่น-ในโรงงาน
- รายได้จากอาชีพหลัก-อาชีพเสริม/จากการเป็นแรงงานในโรงงาน

- ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นอย่างไร ได้จากอะไรบ้าง/ภาวะหนี้สิน

ข้อมูลทั่วไป ของแรงงาน 10 กรณีศึกษา

1. ชื่อ นามสกุล
2. เกิดเมื่อ พ.ศ. ปัจจุบันอายุ
3. การศึกษาขั้นสูงสุด จากโรงเรียนอะไร
4. สถานภาพการสมรส ถ้าแต่งงาน (มีครอบครัว) มีบุตรกี่คน สามีประกอบอาชีพอะไร
5. ปัจจุบันอยู่รวม-แยก กับครอบครัวพ่อแม่
6. ทำงานในโรงงาน ที่ตั้งของโรงงาน
7. เริ่มทำงานในโรงงานแห่งนี้เมื่อ พ.ศ. ปัจจุบันเป็นเวลากี่ปี/เดือน
8. ได้รับเงินเดือนเป็นรายวัน/รายเดือน.....บาท

การเข้าสู่การเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

1. ทราบข่าวการรับสมัครงานของโรงงานอุตสาหกรรมได้อย่างไร
2. เข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมโดยวิธีใด
3. สาเหตุที่เข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม คืออะไรบ้าง
4. สาเหตุที่ไม่ทำงานในภาคเกษตรกรรม (ทำนา) คืออะไร
5. เมื่อออกจากงานในโรงงานอุตสาหกรรม จะประกอบอาชีพอะไร

การปรับตัว กับงานในโรงงานอุตสาหกรรม

1. งานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน มีปัญหาที่ทำให้วิตกกังวลไม่สบายใจ หรือไม่ ถ้ามีเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง
2. สิ่งที่ต้องการเกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน คืออะไร
3. รู้สึกอย่างไรกับงานที่ทำ (รับผิดชอบ) ในโรงงาน

การปรับตัวด้านสังคม ใช้สัมภาษณ์/สังเกตแรงงาน 10 กรณีศึกษา

1. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นอย่างไรบ้าง

- การทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน
 - ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน
 - ข้อขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน เกี่ยวกับงานในหน้าที่
 - ข้อขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว
 - การเข้าร่วมพบปะพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน
2. การเข้าช่วยเหลือ-เข้าร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
- ความถี่ของการเข้าร่วม-ช่วยเหลืองานกิจกรรมของหมู่บ้าน
 - ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
3. ค่านิยมในการอุปโภค-บริโภค
- การแต่งกาย
 - การกิน
 - การปลูกสร้างบ้านเรือน
 - การรักษาพยาบาล
 - การนันทนาการ
 - สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในครอบครัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติโดยย่อของผู้นำชุมชนในฐานะผู้ให้ข้อมูล (key Informants)

ผู้นำในหมู่บ้านในฐานะผู้ให้ข้อมูล 5 ท่านคือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านปากคลองบ้านโพธิ์ เจ้าอาวาสวัดคลองบ้านโพธิ์ คุณครู 2 ท่านคือ คุณครูที่เป็นคนในหมู่บ้าน มีกำเนิดและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และอีกหนึ่งคนคือ คุณครูที่เป็นผู้สอนในโรงเรียนวัดคลองบ้านโพธิ์ และสุดท้ายคือนายทุนเจ้าของร้านค้าขายของชำที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นผู้นำในทุก ๆ ด้านของคนในหมู่บ้าน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ศาสนา การศึกษา ทุก ๆ ท่านได้รับการเคารพนับถือจากชาวบ้านทุก ๆ คนให้เป็นผู้นำของผู้นำของชุมชน โดยขอสรุปประวัติทั้ง 5 ท่าน โดยย่อ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ใหญ่บ้าน (นายประจวบ โกวิทยา) อายุ 48 ปี ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ครอบครัวของผู้ใหญ่ มีสมาชิกคือ พ่ออายุ 75 ปี แม่ได้เสียชีวิตมาแล้ว มีพี่น้อง 4 คน แยกออกเรือนกันหมดแล้ว ผู้ใหญ่ต้องรับภาระเลี้ยงดูพี่สาวของแม่ (ป้า) ที่เป็นสาวโสดวัย 60 ปี น้องสาว และสามี ลูกอีก 1 คน บ้านของผู้ใหญ่บ้านตั้งอยู่ที่ท้ายหมู่บ้าน มีที่นาของตนเองเพียง 4 ไร่เท่านั้น ผู้ใหญ่แต่งงานกับผู้หญิงที่อยู่ในหมู่บ้านข้างเคียง ซึ่งเป็นลูกสาวของผู้มีฐานะค่อนข้างดี มีที่ดินจำนวนหลายไร่ และมีลูก 1 คน ผู้ใหญ่ต้องไปกลับระหว่างบ้านตนเองและบ้านภรรยา เนื่องจากยังห่วงพ่อที่สุขภาพไม่ดี อาชีพหลักของผู้ใหญ่คือ การทำนาในที่นาของภรรยา ภายหลังจากทำนาเสร็จสิ้นลงจะเพาะเห็ดต่อ บางวันผู้ใหญ่ออกหาสัตว์น้ำในลำคลองบ้านโพธิ์ แต่เพื่อบริโภคนครวเรือนเท่านั้น เมื่อปี พ.ศ. 2534 ช่วงปลายปี ผู้ใหญ่เริ่มต้นที่นาทำบ่อกัก (ในหมู่บ้าน) โดยในปีนั้นได้กำไรจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมากพอสมควร และได้ชักชวนให้เพื่อนบ้านในหมู่บ้านเริ่มมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำกันเพิ่มขึ้น

ในช่วงที่ผู้ใหญ่เริ่มเข้ามารับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ได้นำในการพัฒนาหลายอย่าง เช่น ในปี พ.ศ. 2533 ได้ขอขบ กสช. เพื่อทำถนนดินลูกรังให้เข้าถึงหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านได้รับความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง การเริ่มประกอบอาชีพเสริมใหม่คือ การตัดสินค้าทำอาชีพเลี้ยงกุ้ง ความสะดวกในการขนส่งอุปกรณ์เข้ามาทำอาชีพเสริมใหม่ พ่อค้าแม่ค้าเข้ามาจับซื้อปลา กุ้ง ได้สะดวกมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต ในปี พ.ศ. 2534 ผู้ใหญ่ได้สังเกตว่าน้ำในลำคลองบ้านโพธิ์ ซึ่งเป็นสายน้ำหลักของหมู่บ้านได้ตื้นเขินมาก ถ้าหากปล่อยไว้ เมื่อถึงฤดูแล้งคงไม่มีน้ำได้ใช้กันให้ตลอดถึงช่วงฤดูฝน จึงได้ขอขบ รพช. เพื่อขุดคลองให้ลึกมากที่สุด และในปีนั้นก็ได้

รับงบประมาณในการสร้างสะพานข้ามคลองบ้านโพธิ์ในช่วงกลางหมู่บ้าน ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่สนิทสนมกับกำนันของตำบลนี้ ดังนั้นการขอความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อพัฒนา ผู้ใหญ่จึงได้รับการพิจารณาก่อนผู้ใหญ่อื่น ๆ ประกอบกับหมู่ที่ 1 เป็นหมู่บ้านที่ใหญ่กว่าอีก 3 หมู่บ้านในตำบลนี้ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณก่อนหมู่บ้านอื่น

ผู้ใหญ่บ้านกำลังอยู่ในวัยหนุ่มที่ขยันขันแข็ง ในการทำงานทั้งในครอบครัวและงานในหมู่บ้าน สามารถเข้ากันได้แบบสนิทสนมกับชาวบ้านทุก ๆ คน เนื่องจากเป็นผู้มีอารมณ์สุกสนาน ครूर เรือหลังไต้จัดงาน จะต้องให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในด้านการเชิญแขกมาร่วมงาน ดังนั้นการสนิทสนมกับลูกบ้านในหมู่บ้าน จึงทำให้ผู้ใหญ่บ้านได้รับความร่วมมือถ้าทางราชการขอความร่วมมือลงมา ฐานะการเงินของครอบครัวผู้ใหญ่บ้านไม่ได้ร่ำรวย แต่อยู่ในฐานะปานกลาง ผู้ใหญ่บ้านได้กล่าวว่า เพราะไม่มีเงินช่วยเหลือจึงขอเอาแรงกายแรงใจช่วยเหลือชาวบ้านเต็มที่ ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ผ่านมาในขณะดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เป็นข้อพิสูจน์ถึงความนับถือ ความร่วมมือจากชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีต่อผู้ใหญ่บ้านคนนี้ได้เป็นอย่างดี

2. คุณครูท่านแรก (คุณครูสิงหา บุญปลั่ง) เกิดในหมู่บ้านนี้และยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ภรรยา และลูก 2 คน ในบ้านที่เป็นบ้านเกิด ซึ่งตั้งอยู่ที่ชายหมู่บ้าน คุณครูอายุ 37 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูระยอง ทำงานที่สอนในโรงเรียนในหมู่บ้านข้างเคียง (โรงเรียนวัดตด หมู่บ้านหนองตี่หมก) อาชีพดั้งเดิมของพ่อแม่คือ การทำนา และอาชีพเสริมคือการค้าเลี้ยงวัว เพื่อผสมพันธุ์ขาย ในปัจจุบันมีวัวทั้งหมด 25 ตัว ในอดีตบรรพบุรุษของคุณครูเป็นผู้มีฐานะจากการมีที่ดินครอบครองจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันจำนวนที่ดินลดน้อยลงมาก เพราะการกระจายแบ่งให้ลูกหลานและบางส่วนแบ่งขายด้วย พ่อแม่ของคุณครูต้องแบ่งที่ขายและแบ่งไปจำนอง เนื่องจากต้องใช้จ่ายเงินต่าง ๆ ทั้งในครอบครัว และส่งลูก ๆ เรียนหนังสือที่ได้เรียนจบวิทยาลัยครู 2 คน

ในปี พ.ศ. 2532 คุณครูเป็นคนแรกในหมู่บ้านที่ได้เริ่มทดลองเลี้ยงกิ้งกูดำในน้ำจืด และเกิดผลสำเร็จ เพราะการเลี้ยงกิ้งแล้วทำให้เกิดผลกำไรอย่างดี จึงได้ไปแนะนำเพื่อนบ้านที่สนใจอยากทดลองเลี้ยงกิ้งกูดำ โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนแรกที่ทดลองเลี้ยงกิ้งตามเป็นคนแรก แต่ชาวบ้านเริ่มเลี้ยงกิ้งกูดำกันอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งชาวบ้านที่

ทดลองเลี้ยง ได้กำไรค่อนข้างดี ชาวบ้านมีปัญหาอะไร เรื่องเลี้ยงกุ้งจึงมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำทุกอย่าง ประกอบกับเป็นครูจึงทำให้ชาวบ้านเชื่อฟังคำแนะนำ และคุณครูเป็นผู้มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือชาวบ้านคนอื่นอยู่เสมอ คุณครูได้ค้นคว้าหาความรู้เรื่องอาชีพเสริมคือการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ โดยการหาซื้อหนังสือเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง อ่านและนำมาเล่าให้ชาวบ้านที่เริ่มทดลองเลี้ยงกุ้งได้ฟังเสมอๆ เพื่อเป็นความรู้ที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับอาชีพเสริมใหม่ นอกจากการแนะนำเรื่องกุ้งกุลาดำ คุณครูได้แนะนำเรื่องเลี้ยงวัวให้แก่เพื่อนบ้านด้วยเพื่อให้เป็นอาชีพเสริมได้อีก และมีเพื่อนบ้านสนใจเลี้ยงวัวตามคำแนะนำของคุณครู

คุณครู เป็นคนขยันขันแข็งและชาวบ้านให้ความนับถือ เพราะการเป็นครูและได้นำความรู้เกี่ยวกับอาชีพเสริมเช่น การเลี้ยงกุ้ง การเลี้ยงวัว มาทำให้ชาวบ้านได้มีรายได้เสริมอีก นอกจากการมีรายได้จากการขายข้าว และการเพาะเห็ดฟางเท่านั้น ทำให้คุณครูเป็นผู้ที่ได้รับการนับถือจากชาวบ้านมากคนหนึ่ง

3. คุณครูคนที่สองคือ (คุณครูวิบูลย์ ศรีตระกูล) คุณครูอายุ 48 ปี สอนที่โรงเรียนวัดคลองบ้านโพธิ์ ตั้งบ้านอยู่ในเขตหมู่ที่ 2 ตำบลคลองบ้านโพธิ์ เป็นผู้อยู่ในตระกูลที่มีฐานะของตำบลคลองบ้านโพธิ์ คุณครูแต่งงานกับภรรยาซึ่งมีอาชีพรับราชการครูเช่นเดียวกัน มีบุตร 2 คน คุณครูจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คุณครูมีฐานะเป็นเกษตรกรหมื่นบ้าน คุณครูนำอาชีพเสริมใหม่คือ การเย็บผ้าลายจลส่งโรงงานในกรุงเทพฯ เป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนเล็ก ๆ โดยได้เริ่มทำมาเป็นเวลา 3 ปีแล้ว คุณครูได้เริ่มจ้างชาวบ้านสตรีแม่บ้านที่ไม่ได้ไปทำงานในโรงงานหรือไปทำงานในเมืองมาฝึกหัดเย็บผ้าลายจล

คุณครู เป็นครูที่สนิทสนมกับคนในหมู่บ้านนี้มากกว่าครูคนใดภายในโรงเรียน เนื่องจากต้องเข้ามาหมู่บ้านเพื่อสำรวจสำมะโนประชากร การศึกษา สภาวะอื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านคุ้นเคยและสนิทสนมกับครูมาก อีกทั้งลูกหลานเป็นลูกศิษย์ของคุณครูอีกด้วย เมื่อชาวบ้านมีปัญหา เรื่องการเรียนของลูกหลานจะไปปรึกษากับคุณครูซึ่งได้เข้าไปในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชาวบ้านนิยมขึ้นชอบคุณครูมาก เนื่องจากการเห็นคุณครูเข้ามาคลุกคลีสนิทสนมกับชาวบ้าน ๆ รู้สึกภูมิใจ และเป็นสุขใจที่มีคุณครูเข้ามาในหมู่บ้าน เดินถามทุกข์สุขที่พวกเขาเป็นอยู่ เนื่องจากไม่มีคุณครูคนใดหรือข้าราชการ เข้ามาในหมู่บ้านบ่อย ๆ เช่นคุณครู คุณครูเป็นลูกชวานาคคนหนึ่ง

ไม้ถือตัว ถึงแม้ว่าในปัจจุบันฐานะของครอบครัวคุณครูจะดีกว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มาก สิ่งนี้ทำให้คุณครูได้รับการนับถือจากชาวบ้านในหมู่บ้านมาก

4. พ่อค้ารายใหญ่ในตลาดหมู่บ้านปากคลองบ้านโพธิ์ ร้านค้าเป็นตึกแถว 2 ชั้น 2 ห้อง มีขึงข้าวขนาดค่อนข้างใหญ่และลานกว้างสำหรับเก็บปุ๋ย ถังน้ำมัน และอาหารกึ่ง เป็นต้น พ่อค้าเป็นลูกคนจีนที่อพยพมาจากประเทศจีน โดยปู่เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่ที่ 4 ก่อนจะโยกย้ายมาอยู่ที่หมู่ที่ 2 เมื่อพ่อค้าโตเป็นหนุ่ม หลังจากขึ้นประถมปีที่ 4 ที่โรงเรียนวัดคลองบ้านโพธิ์ ได้ออกมาทำอาชีพเรือรับจ้าง อาชีพแบกข้าวสารลงเรือ จนกระทั่งอายุ 20 ปี จึงได้บวช หลังจากนั้นจึงได้ลาสิกขาออกมาแต่งงานกับภรรยาที่เป็นบุตรบุญธรรมของผู้มีฐานะในอำเภอบ้านโพธิ์ และได้มาซื้อที่ดินปัจจุบันปลูกบ้าน ร้านค้า ในครั้งแรกรับซื้อข้าวเปลือก ขายข้าวเปลือก โดยการใช้เรือพายไปรับซื้อข้าวเปลือกตามบ้าน เรือริมคลอง จนกระทั่งปัจจุบันได้ขายของชำระแบบเงินเชื่อ เงินผ่อน และการออกเงินให้ชาวบ้านกู้ คิดดอกเบี้ยร้อยละ 2-3 บาท โดยอาจมีหลักทรัพย์สินค้ำประกันในบางคนเท่านั้น แต่ต้องทำสัญญาเงินกู้ การกู้ยืมเงินของชาวบ้านเพื่อใช้จ่ายภายในครัวเรือน นำไปใช้คั้น ชกส. สหกรณ์เพื่อการเกษตรฯ เมื่อชาวบ้านทำนาขายข้าวได้จึงนำเงินมาชำระหนี้คืน บางคนที่ยืมเงินไปไม่นำเงินมาชำระคืน ซึ่งเก็บบำเหน็จเวลาแล้ว พ่อค้าไม่ได้ฟ้องร้อง แต่ผ่อนปรนให้ตลอด เพราะเห็นว่าอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันย่อมดีกว่าการไปฟ้องร้องกัน พ่อค้ากล่าวไว้เช่นนั้น

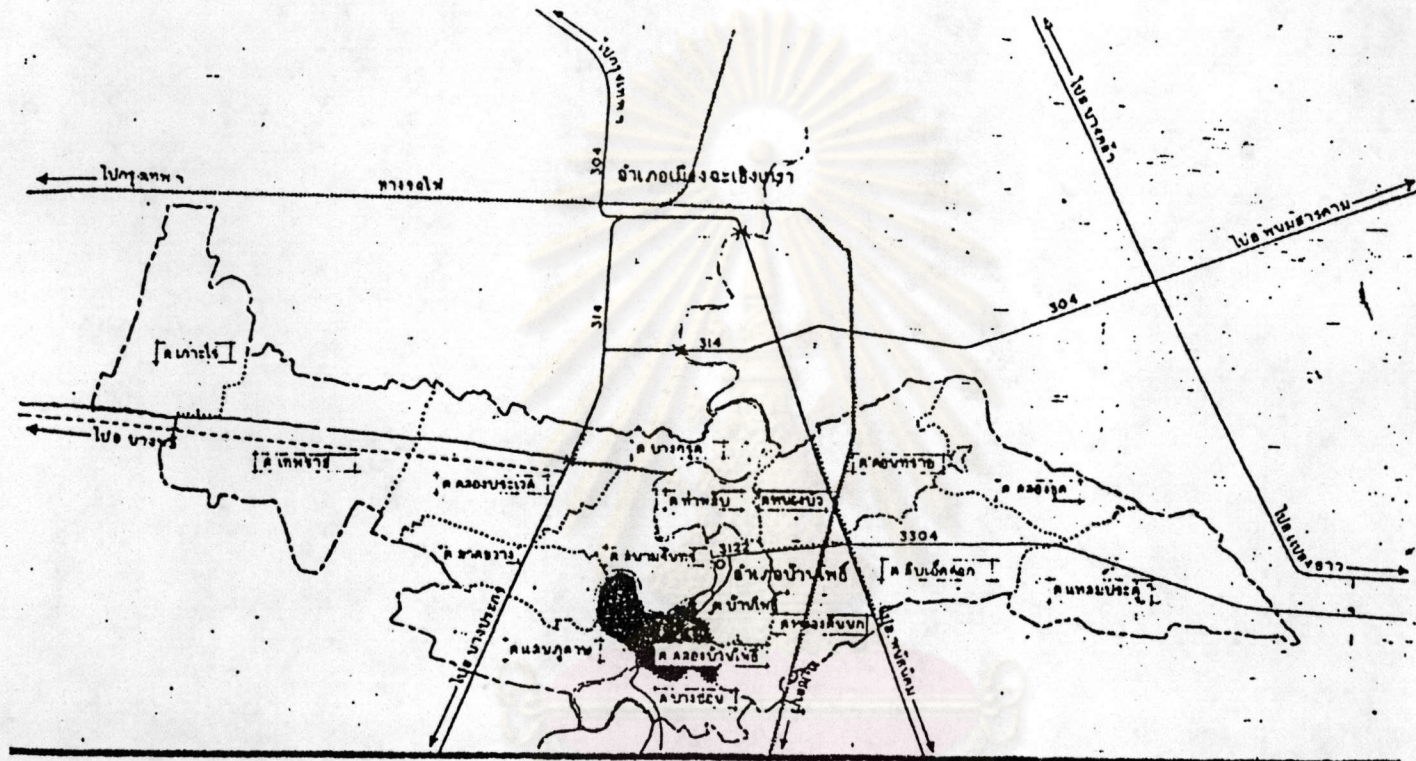
นอกจากการออกเงินให้กู้ การให้เชื่อสินค้าภายในร้านค้าของพ่อค้า ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความคุ้นเคยกับพ่อค้า เพราะช่วงก่อนทำนา ชาวบ้านต้องมารับสินค้าไปก่อน ทำนาได้ข้าว-ขายข้าวแล้วจะคืนเงินให้พ่อค้า ส่วนใหญ่ชาวบ้านจึงพึ่งพาร้านค้าของพ่อค้ามากกว่าร้านอื่น ๆ เนื่องจากต้องการสินค้าของกินของใช้ก็มาขอรับได้ก่อนจ่ายภายหลัง หากต้องการเงินกู้ก็มาขอกู้ได้เช่นกัน พ่อค้าก็ต้องพึ่งพาชาวบ้านเป็นลูกค้า เนื่องจากร้านค้าของพ่อค้าไม่ได้หยุดติดถนนและรถไม่ผ่าน ที่จะมีลูกค้าชาวรามอดหนุน การมีชาวบ้านเป็นลูกค้าประจำ ถึงแม้ว่าจะเป็นเงินผ่อน พ่อค้าจะคิดดอกเบี้ยรวมในสินค้าเหล่านั้นด้วย ถ้าขาดชาวบ้าน ร้านค้าของพ่อค้าก็ไม่สามารถอยู่ได้เช่นกัน ดังนั้นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเป็นความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่าย ซึ่งทั้งชาวบ้านและพ่อค้าต่างไว้ใจซึ่งกันและกัน และระบบความพึ่งพาซึ่งกันและกันทำให้ทั้งสองฝ่ายเป็นมิตรซึ่งกันและกันด้วย

5. เจ้าอาวาสวัดคลองบ้านโพธิ์ บวชมาเป็นเวลา 30 พรรษา ปัจจุบันอายุ 80 พรรษา เกิดในตลาดหมูบ้านคลองบ้านโพธิ์ พ่อแม่เป็นคนจีน พ่อมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ แม่เป็นจีนเชื้อสายไทย จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 ที่ตำบลสนามจันทร์ เมื่อจบการศึกษาได้ออกมาช่วยพ่อแม่ค้าขาย (ร้านค้าอยู่หน้าวัดคลองบ้านโพธิ์) พ่อได้ซื้อเรือพายให้ท่านออกไปรับซื้อข้าวเปลือกจากชาวบ้านในหมู่บ้าน ต่อมาได้ตัดสินใจลาบวชและ ไม่คิดจะลาสิกขาออกมาจากการเป็นพระ ได้รับพัดยศพระราชทาน และเป็นเจ้าอาวาสที่ได้มีการพัฒนาวัดให้เจริญขึ้นมาก เนื่องจากคนแถบชลบุรี กรุงเทพฯ มาร่วมทำบุญที่วัดบ่อย ๆ ในวันเทศกาลต่าง ๆ

เมื่อก่อนปี 2534 ท่านได้เดินนิมิตบาทเข้าไปในหมู่บ้าน แต่เมื่อสุขภาพไม่ดีท่านไปไม่ได้จึงหยุด ความศรัทธาของชาวบ้านมีต่อศาสนาพุทธ ยังมีอยู่มาก แต่ได้ลดลงในช่วงหลังของเด็กรุ่นใหม่ที่มีภาระการออกไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้าน

ช่วงที่ท่านออกเดินนิมิตบาทในหมู่บ้าน เป็นช่วงหลายปี ที่ทำงานให้ความศรัทธา และเป็นสุขใจที่ได้ทำบุญใส่บาตร ดังนั้นจึงมีความสนิทคุ้นเคยกับเจ้าอาวาสมาก่อนทั้งหมู่บ้าน แต่ในช่วงที่ท่านอาพาธจึงไม่ได้ไปเดินนิมิตบาท คนรุ่นเก่า ปู่ ย่า ตา ยาย จึงต้องนำอาหารมาถวาย และร่วมทำบุญที่วัด และได้มีโอกาสสนทนากับเจ้าอาวาสได้ทุกเรื่อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

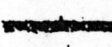

แผนที่ : : อำเภอแม่พริก แสดงพื้นที่ตำบลแม่พริก

- อ.เขตอำเภอ, อ.เขตจังหวัด
- - - - - อ.เขตกิ่ง
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ, คลอง
- เขตตำบล
- เขตอำเภอ
- เขตจังหวัด

แสดง ที่ตั้งตำบล
 มาตรฐาน 1:125,000

ท. ลากขวาง

- ลำคลอง
- ถนนลากขวาง
- วัด
- โรงเรียน
- สถานีอนามัย

ท. สนามจันทร์

หมู่ 4
บ้านท่าโพธิ์ใหม่

ท. บ้านโพธิ์

หมู่ 3
บ้านปากคลองต้นหมัน

หมู่ 2
บ้านดอนชะคราม

หมู่ 1
บ้านปากคลองบ้านโพธิ์

ท. แสนภูคา

ท. บางบอน

ประวัติผู้เขียน

นางสาวปทุมทิพย์ วงศ์แก้ว สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขา
ประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2526 และเข้าศึกษาต่อ
ในหลักสูตรมานุษยวิทยามหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2533

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย